

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח, א)

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח, א)

וברש"י פירש מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

יש להקשות שלהלן (יח, ח) כתיב ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה'. ותמוה מה סיפר משה לחתנו לאחר ששמע זאת במפורש כבר קודם לכן.

וביותר קשה דבתר כן קתני "ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים", והיינו דעתה לאחר ששמע את דברי משה רבינו נאמר ויחד יתרו, ופי' רש"י בזה ב' פירושים, או ששמח, או שנעשה בשרו חדודין חדודין מיצר על אבוד מצרים, וקשה מדוע דוקא עתה שמח יתרו, הרי כבר קודם לכן שמע זאת. ולפי' ב' דנעשה בשרו חידודין חידודין על הריגת המצרים, גם ילה"ק שהיה צריך להעשות כן מיד לאחר ששמע זאת בראשונה, ומדוע רק עכשיו כשסיפר לו זאת משה רבינו נעשה בשרו כן.

כמו"כ צ"ב מדוע דוקא עכשיו קבע יתרו כי עתה ידעתי כי גדול ה' וכו', הרי מיד כששמע את הניסים היה לו לומר כך, ומדוע דוקא עכשיו שב והתגייר.

ונראה, ובהקדם מה שיש לדקדק בשינוי הלשון שיש בין השמועה ששמע יתרו לשמועה שסיפר לו משה, חדא דבוישמע יתרו קתני לשון "אלוקים" שהוא מידת הדין, וצ"ב הרי מדובר בניסי ישראל ומה נקט מידת הדין בהם, (וכן הקשה הבעל הטורים יעו"ש), ובסיפור משה לחתנו נאמר את כל אשר עשה ה', ולא נאמר אלוקים. עוד חילוק מצינו דמשה הוסיף בדבריו ואמר "את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל", ותמוה מה הוצרך משה רבינו להוסיף מלים אלו, הרי בא לספר אודות המצרים מה שאירע להם.

והנראה מוכרח מזה, דהנה בהבנת ענין פרעה ומצרים וישראל יתכן להביט בזה בב' כיוונים שונים, האחד יען והמצרים היו אכזרים וקשים מנשוא, פרע הקב"ה והענישם בכך שהטביעם בים סוף, והיינו דיציאת מצרים וכו', עיקרה להעניש הרודים שעינו את ישראל, ורק שממילא יצאו ישראל נשכרים בהיותם אלו שעונו על ידי המצרים. אמנם יתכן לבאר באופ"א, והיא, דבאמת המצרים אף שהיו קשים ומרים, שמא לא היה מגיע שתוכח אומה שלימה, ורק כיון שהקב"ה בה להיטיב עם ישראל בהיותו עם נבחר ובא להראות ניסיו ולחזקם ולהביאם לקבלת התורה, הראה להם ה' את ניסיו בהשמדת המצרים, ונמצא דעיקר המטרה ביציאת מצרים היא להיטיב לישראל, ורק בדרך אגב היו המצרים אלו שעינו אותם בפרך ולכך נבחרו להיענש שבכך יראו ניסי ה' לישראל, כמש"נ.

מעתה י"ל, דזהו החילוק בין שמועותיו של יתרו, והיינו דיתרו אכן שמע מיציאת מצרים ומלחמת עמלק, אך בהיותו יועצו של פרעה אכן ידע שתכסיסיו וגזרותיו היו קשים מנשוא, והיה בטוח שהקב"ה נפרע מהמצרים על מעשיהם הקשים, וכל הניסים הללו היא הפורענות שנפרע הקב"ה מהם וחשב כי מגיע להם הדבר ועל כך אמר זאת בלשון אלוקים, שאלו ניסים שנעשו בדין ליפרע מהמצרים ולהענישם בדין. ולכן גם לא

פרשת יתרו

נעשה בשרו חידודין על איבוד המצרים, היות וסבר שאכן זהו העונש הראוי למעשיהם הקשים ומאידיך לא שמח ולא רצה להתגייר עדיין, יען ולא ראה בניסים אלו ייחודיות של עם ישראל כי תכליתם ליפרע מהמצרים.

אמנם משה רבינו סיפר לחותנו כי טעות נפלה בידיו, וכי כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים אי"ז רק כעונש על מעשיהם הרעים, אלא "על אודות ישראל", והיינו דבהיותם עם נבחר של הקב"ה רצה ה' להיטיב עם עמו, ולהביאם לפסגת הקירבה בנתינת התורה ושמירתה. ולכן כאן נאמר הדבר בשם ה' שהיא מידת הרחמים כלפיהם ולא בשם אלוקים שהיא מידת הדין, והוסיף ואמר על אודות ישראל להורות כן.

ומעתה כששמע זאת יתרו ונוכח כי לא המצרים ברעתם גרמו לכל הניסים הללו כי אם ישראל כעם מיוחד ונבחר, לכך יחד יתרו, לפירוש א' שמח יתרו שמשה רבינו נמנה על מנהיגי עם מיוחד ונבחר שכזה, ולפירוש ב' נעשה בשרו חידודין חידודין והצר על שאומה שלימה כמצרים הוכחדה ודוקא עתה נצטער, שהרי בתחילה חשב שנענשו על מעשיהם ולא הצר על כך, ורק עתה שראה כי הכל היה למען עם ישראל, והמצרים שנענשו הוא רק בדרך אגב להראות ניסיון, לכן היצר יתרו על הכחדתם ונעשה בשרו חידודין.

וזהו שסיים ואמר "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים, עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים כי בדבר אשר זדו עליהם", וקשה מדוע כפל יתרו ואמר הציל אתכם מיד מצרים, והמשיך ואמר אשר הציל את העם מתחת יד מצרים, ומהו הייחודיות בדבריו שדוקא עכשיו הכיר כי גדול ה' מכל האלוקים.

ולדברינו מדויק היטב, דיתרו בא להדגיש כי עתה הוברר לו כי יציאת מצרים וסיפור ההצלה נועד להציל "אתכם" ו"העם" כלשון יתרו, וזה אכן מסמל את הגדולה של ישראל כעם נבחר, ועל כך סיים כי גדול ה' מכל האלוקים, והיינו דמדת הרחמים שבו למרוחמיו שהם בני עמו היא הקודמת לכל ואף למידת הדין האלוקית שלא חס בעונשם של המצרים ועשה הכל במדת הרחמים לרחם על עם ישראל, ולעם כה יקר חפץ היה יתרו ליכנס, ולכן דוקא עתה מיד לאחר מכן התגייר יתרו ונכנס באהלה של תורה כפי המבואר בקראי.

מקור: רבי מרדכי מן